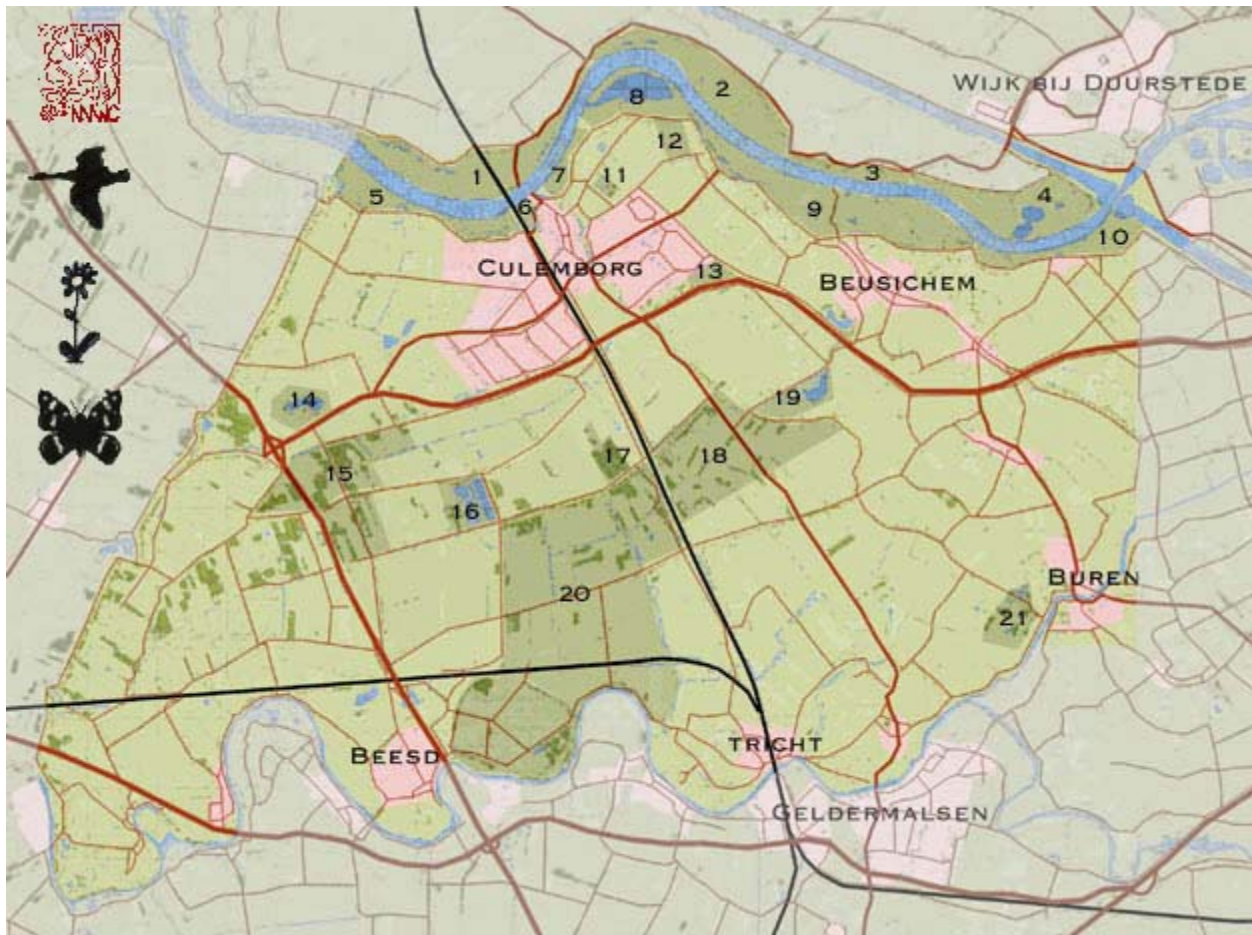

Natuurgebieden rond Culemborg

Op de kaart hieronder zijn de belangrijkste natuurgebieden donker gekleurd. Hieronder volgen korte beschrijvingen van die gebieden. Op de oude NVWC-website kon je vanuit een nummer op de kaart naar die beschrijving doorklikken. Die functionaliteit werkt nog niet, maar we hopen hem in de toekomst wel weer mogelijk te maken.

Werkgebied van de NVWC-werkgroepen

De grenzen van het gebied waarbinnen de NVWC gegevens bijhoudt, zijn niet eenduidig. De verschillende werkgroepen hanteren verschillende grenzen. Daarnaast doen NVWC-leden soms mee aan landelijke onderzoeken waarvoor buiten 'onze' grenzen wordt gewerkt, zoals bijvoorbeeld nationaal georganiseerde broedvogelinventarisaties.

1. Steenwaard

Uiterwaardengebied ten noorden van de Lek in de gemeente Houten.

Steenwaard kort na het afronden van het natuurontwikkelingsproject.

Foto: Kars Veling

De Steenwaard is te overzien vanaf de Veerweg en de Noordelijke Lekdijk. Aan de westkant van het spoor is een uitzichtpunt. Dat is te bereiken door vanaf de pont over het weggetje onder de spoorbrug te lopen en dan rechtaf het spoortalud te volgen. Door het gebied loopt een wandelroute die een gedeelte van het jaar afgesloten is.

In de Steenwaard is in de jaren 1999 en 2000 een natuurontwikkelingsproject uitgevoerd. Enkele oude strangen zijn weer uitgegraven. Daardoor heeft de rivier bij hoog water meer ruimte. Al tijdens de werkzaamheden trok het gebied veel vogels, waaronder bijzondere soorten als roodstuitwaluw en terekruiter. Inmiddels worden er minder bijzonderheden gezien. De Steenwaard is nog steeds goed voor grote aantallen ganzen, eenden en andere watervogels. Tijdens de voorjaars trek is het bijna jaarlijks een goede locatie om zwarte sterns en dwergmeeuwtes te zien.

Het gebied is ook voor plantenliefhebbers interessant. De meeste van deze planten zijn gebonden aan het riviereengebied. Men kan ze in alle uiterwaarden langs de Lek tegenkomen. Kattendoorn, kruisdistel en sikkelklaver groeien vooral op de hogere delen van de uiterwaarden. Ook enkele grassoorten zoals ruwe smele en goudhaver, die elders zeldzaam zijn, komen hier veel voor. Een bijzonderheid van de Steenwaard is de watergentiaan. Met zijn op het water drijvende bladeren en gele bloemen kleurt deze plant in de zomer enkele poelen dichtbij de oever van de Lek. Ook glanzig fonteinkruid, gewone waterbies en de prachtige zwanenbloem komen er voor.

[top](#) [kaart](#)

2. Buitenwaard

Uiterwaardengebied langs de Lek in de gemeenten Houten en Wijk bij Duurstede. De Buitenwaard is niet toegankelijk, maar kan worden overzien vanaf de Noordelijke Lekdijk. Het uiterwaardengebied is grotendeels in gebruik voor agrarische doeleinden. In de waard is een met bomen omzoomde plas gelegen, lokaal bekend als 'de Heul'.

In de weilanden zijn met name in het winterhalfjaar (grote) groepen ganzen aanwezig. Ook zijn hier vaak flinke groepen wulpen te zien. In de zomermaanden kun je hier een van de laatste veldleeuweriken die ons werkgebied rijk is horen zingen.

[top](#) [kaart](#)

3. Moersbergse Waard

De Moersbergse Waard is gelegen aan de noordzijde van de Lek bij de pont Beusichem in de gemeente Wijk bij Duurstede. Het gebied is het beste te zien vanaf de noordelijke Lekdijk. Het is bij de NVWC bekender onder de naam 'Plasjes pont Beusichem'. Halverwege de jaren '90 is hier een natuurontwikkelingsproject uitgevoerd.

In de plasjes zijn diverse eendensoorten te zien. In de trektijd (na het broedseizoen) zijn steltlopers als watersnip en lepelaar hier te vinden. Voor de meer bijzondere planten moet je vanaf de Veerweg even het gebied vlak langs de rivieroever inlopen. Hier groeien ondermeer dezelfde soorten als in de Steenwaard.

[top](#) [kaart](#)

4. Bosscherwaarden

De Bosscherwaarden zijn gelegen aan de noordzijde van de Lek bij Wijk bij Duurstede, ten westen van het Amsterdam-Rijnkanaal. Het gebied is in gebruik voor agrarische doeleinden. Er ligt ook een voormalige steenfabriek. In het gebied zijn diverse plassen aanwezig. De Bosscherwaarden zijn niet toegankelijk. Vanaf de hoek die de dijk maakt vanaf de Prinses Irenesluizen naar het westen, is het gebied enigszins te overzien.

In de wintermaanden zijn in dit gebied regelmatig groepen van enkele duizenden ganzen aanwezig. Voornamelijk kolganzen, maar ook grauwe ganzen en brandganzen. De vele watervogels trekken 's winters ook nogal eens een slechtvalk aan. Ook zijn hier nog patrijzen te zien.

[top](#) [kaart](#)

5. Barsemwaard

Barsemwaard vanaf uitkijkpunt

Foto: Jan Dirk Buizer

De Barsemwaard is gelegen langs de Lek in de gemeente Culemborg, tussen Werk aan het Spoel en de spoorbrug Culemborg. Werk aan 't Spoel maakt deel uit van de Hollandse Waterlinie. Het vormt de scheiding tussen de Goilberdingerwaard en de oostelijker gelegen Barsemwaard. Ongeveer gelijktijdig met de Steenwaard is hier een natuurontwikkelingsproject uitgevoerd. Een aantal oude strangen is opnieuw uitgegraven. Door de zomerdijkverlaging kan er meer water worden geborgen. In tegenstelling tot de verwachting loopt het gebied zelden onder water. Het gebied is vrij toegankelijk en er lopen verschillende paden. Het gebied wordt begraasd. In het voorjaar is een gedeelte afgesloten in verband met broedende vogels. De kwaliteit staat echter onder druk door de intensieve dagrecreatie. Toch is er in het gebied veel te zien.

Door het vele riet en struweel zijn kneu, blauwborst, rietzanger, rietgors en kleine karekiet hier jaarlijks te vinden. Ook de waterral laat zijn gekrijs ieder jaar wel horen. De steltlopers als tureluur, kluut en grutto zijn na de pionierfase als broedvogel hier verdwenen. Alleen in de lagune, bij het dijkmonument, kunnen ze in het broedseizoen foeragerend worden gezien. In het westelijk deel zijn in het voorjaar rugstreepvossen te horen.

Van de natuurontwikkeling profiteerden pionierlibellen, zoals de tengere grasjuffer en zwerfende heidelibel. Deze soorten zijn nu verdwenen door het dichtgroeien van het gebied. Dan nemen soorten van rijke vegetaties het over zoals de vroege glazenmaker en kleine roodoogjuffer. Langs Lekoevert wordt de rivierrombout soms gezien.

De zomerkade en de spoordijk zijn goede plekken voor insecten: met onder andere zwartsprietdikkopje, argusvlinder en greppelsprinkhaan.

[top](#) [kaart](#)

5. Goilberdingerwaard

De Goilberdingerwaard is gelegen langs de Lek in de gemeente Culemborg, tussen Fort Everdingen en Werk aan het Spoel. Beide bouwwerken maken deel uit van de Hollandse Waterlinie. Ongeveer gelijktijdig met de Steenwaard is hier een natuurontwikkelingsproject uitgevoerd. Een oude strang is opnieuw uitgegraven en van 'zaagtanden' voorzien. In de Goilberdingerwaard is getracht om de cultuurhistorie van Fort Everdingen en de Nieuwe Hollandse Waterlinie tot uiting te brengen. De restanten van de WO II bunkers zijn goed te zien. Een voormalige loopgraaf loopt herkenbaar in het landschap haaks op de dijk richting de eik die op zijn kop staat. Het terrein is te bereiken via ingangen bij Werk aan het Spoel (2x) en naast de oorspronkelijke inundatiesluis bij Fort Everdingen. Honden zijn niet toegestaan.

Het visdiefje broedt jaarlijks op een van de bunkeraken in de waterpartij. Ook brandganzen, canadese ganzen en eendensoorten brengen er hun jongen er op groot. Jaarlijks wordt de zomertaling gezien; broeden wordt slechts zelden vastgesteld.

Naast de gebruikelijke plantensoorten van de uiterwaarden, vallen hier in de zomer de vele kattenstaarten op die hele stukken paars kleuren. Op de kribben groeien o.a. grote engelwortel met zijn geelgroene bloemschermen, bitterzoet en tandzaad.

Qua libellen komen de oeverlibel, grote en kleine roodoogjuffer, lantaarntje en de grote keizerlibel talrijk voor. Ook de glassnijder valt hier jaarlijks te bewonderen. In de fortgrachten komt o.a. de vroege glazenmaker voor. Ook de bruine korenbout is hier gezien.

Het icarusblauwtje is een algemeen voorkomende dagvlinder op het zandige hoge deel te westen van de waterpartij. Ook het bruin blauwtje en de kleine vuurvlinder worden er regelmatig gezien. Op de vele klissen komen vaak trekvlinders af zoals distelvlinders, atalanta's en de gele en oranje luzernevlinder. De basterdzandloopkever komt voor op de zandige, deels afgegraven, zomerdijk.

[top](#) [kaart](#)

6. Ronde Haven

Ronde Haven
Foto: Kars Veling

De Ronde Haven is ooit een Culemborgse Haven geweest. Door de aanleg van de spoordijk werd de verbinding met de Lek afgesloten. Het is een waterplas met een oude strang, de 'Kleine Lek', enkele weilanden en wilgenbos. Het gebied staat in contact met de Baarsemwaard. Het gebied is vrij toegankelijk.

De Ronde Haven geniet vooral bekendheid vanwege de grote aantallen padden, kikkers en salamanders die er jaarlijks naartoe trekken om zich voort te planten.

[top](#) [kaart](#)

7. Lazaruswaard

De Lazaruswaard is gelegen langs de Beusichemse Dijk ten noordoost van de Culemborgse binnenstad. Het gebied bestaat uit weilanden met een aantal moerassige gedeelten en een strang. Het gebied is niet toegankelijk, maar is goed te overzien vanaf de dijk. In de drassige gedeelten zijn in het voorjaar regelmatig vogels te zien als tureluur, zomertaling en lepelaar. Ook de waterral komt er voor. Een enkel jaar is de zeldzame kwartelkoning te horen. De strang is voor amfibieën een belangrijk voortplantingsgebied.

[top](#) [kaart](#)

8. Redichemse Waard

Redichemse Waard vanaf Lekdijk
Foto: Jan Dirk Buizer

Trektepost
Foto: Kars Veling

De Redichemse Waard is gelegen langs de Lek aan de Beusichemse Dijk. Het is het noordelijkste gedeelte van de gemeente Culemborg. In het gebied is een zeer diepe grote zandwinplas aanwezig, die in contact staat met de Lek. Verder bestaat het gebied uit weilanden, boomgaarden en wilgenbos. Het gebied is (informeel) toegankelijk via een dijkafrit ter hoogte van de Achterweg. Aan de oostkant is een oude zomerdijk met een doorlaat. Daar is ook de trektepost gelegen, waar de vogelwerkgroep in het najaar elke zaterdag trekkende vogels telt.

Op de zandwinplas zijn 's winters grote aantallen eenden, meerkoeten en futen aanwezig. Ook is het slaapplek / voorverzamelplek voor meeuwen. Op de landtong kunnen grote aantallen ganzen aanwezig zijn. Ook zijn er meestal wel enkele dodaarzen te zien. Verder is het broedgebied voor steen- en ransuil.

De waarde voor de flora is vooral gelegen in de aanwezigheid van een rivierduin. Helaas is dit duin door het graven van de huidige doorgang van de rivier naar de plas grotendeels verloren gegaan. De landtong van de Redichemse waard was vroeger een prachtig stroomdalgrasland. Door intensief agrarisch gebruik zijn veldsalie en rode bremraap verdwenen. Sikkelklaver, bevertjes, kattendoorn en echte kruisdistel staan er nog steeds. De grote bijzonderheid van de Redichemse waard is de weidegeelster, een bolgewasje dat in maart met gele bloempjes bloeit.

De zandwinplas is een belangrijke plek voor de plasrombout.

[top](#) [kaart](#)

9. Beusichemse Waard

Beusichemse Waard bij Weidsteeg Foto's: Kars Veling

De Beusichemse Waard is een grote waard. Deze loopt vanaf de Trektelpost door tot de Schaardijkse weg nabij Ravenswaaij. In het westelijk gedeelte is een ooibosje aanwezig met wilgen en populieren. Vanaf even oostelijk van de Weidsteeg tot voorbij de Veerweg Beusichem is een natuurontwikkelingsproject uitgevoerd. Daar heeft de NVWC een vogelkijkhut geplaatst. Het oostelijke gedeelte van het gebied, waar de boerderijen 'Den Oven' en 'De Duinen' zijn gelegen, bestaat uit grootschalig landbouwgebied. Het gebied is niet toegankelijk. Het is te overzien vanaf de Beusichemse Dijk en de Veerweg Beusichem.

In het ooibosje is al decennialang een blauwe reigerkolonie gevestigd. Buiten het broedseizoen slapen grote zilverreigers hier met regelmaat. Incidenteel is de kwak er aangetroffen, zodat het bosje onder lokale vogelaars bekend staat als het 'kwakkenbosje'. Vooral tijdens de voor- en najaarstrekperiode kunnen bij de vogelkijkhut leuke waarnemingen worden gedaan. Allerlei steltloperjes laten zich er met het licht in de rug goed bekijken. Grutto's en wulpen komen er slapen. Ook zeldzaamheden als de gestreepte strandloper zijn er waargenomen.

In het zomerseizoen is het gebied dichtbevolkt met eendensoorten. Soms is de zomertaling er het hele broedseizoen te zien. Pullen zijn er echter nooit waargenomen. Ook de waterral is er vaste gast. In de nog resterende knotwilgrijen broedt her en der de steenuil.

De waterpartijen en de rabatten ter hoogte van de Kerswerf zijn van belang voor amfibieën. De Lekdijk wordt tijdens de paddentrek 's nachts voor verkeer afgesloten. Sindsdien zijn er veel bijzondere vogels te zien, met name tegenover de 'Oude Kerswerf'. Op de zandplaten daar hebben diverse kluten en visdieven gebroed. Wanneer het gebied zich verder ontwikkelt, zal dit waarschijnlijk weer minder worden. Het oostelijke gedeelte van het gebied, waar de boerderijen Den Oven De Duinen zijn gelegen, bestaat uit grootschalig landbouwgebied. Hier zijn regelmatig patrijzen te zien. Het gebied is niet toegankelijk. Het is te overzien vanaf de Beusichemse Dijk en de Veerweg Beusichem.

[top](#) [kaart](#)

10. Rijswijksche Waard

Uiterwaardengebied langs de Lek ter hoogte van Ravenswaaij. Het gebied is landschappelijk interessant vanwege het geaccidenteerde karakter. Het is grotendeels agrarisch in gebruik. Het gebied is niet toegankelijk en te overzien vanaf de Lekbandijk.

In het winterhalfjaar zijn er meestal groepen ganzen aanwezig. Bijna elke winter overwinteren hier ook een of twee slechtvalken. Bij het uitkijkpunt kan over een dijkje naar de Lek worden gelopen. Fraai uitkijkpunt over de Bosscherwaarden.

[top](#) [kaart](#)

11. De Plantage

Negentiende-eeuws park van de landschapsarchitect Zocher, gelegen in Culemborg. Het park, aangelegd in Engelse Landschapsstijl, is vrij toegankelijk.

In het park is een hertenkamp aanwezig. Er zijn volières met papegaaien en diverse oude kippenrassen te zien. Vanwege de oude bomen (met name eiken) met holten die in het park aanwezig zijn, is het een belangrijk gebied voor boombewonende vogels en vleermuizen. In het park broeden onder andere grote bonte specht, bosuil en boomklever. In een eik broedt jaarlijks een paar ooievaars op een natuurlijk nest.

Verder zijn nagenoeg alle vleermuissoorten die in de omgeving voorkomen in het park te zien. Er is een kolonie watervleermuizen aanwezig. Dwergvleermuizen jagen met grote aantallen door de lanen. Ook rosse vleermuizen maken regelmatig gebruik van de holle bomen.

In de randen van de bosweiden staat o.a. agrimonie. Tussen het park en de binnenstad liggen de 'Volenkampen'. Dat zijn voormalige stadsweilanden, die bijna nergens anders in Nederland bewaard zijn gebleven. Het terrein wordt agrarisch beheerd.

[top](#) [kaart](#)

12. De Bol en het Rondeel

De Bol is een klein landgoed langs de Beusichemse Dijk, ter hoogte van de Redichemse Waard. Tegen het landgoed aan ligt Het Rondeel, een oud wandelgebied uit de 17e eeuw. Het bestaat uit een vierkant stelsel van lanen (carré), met kruislanen ertussen en in het midden een cirkel van bomen (rondeel). Langs de lanen staan met name populieren en essen. Op de kruispunten en in het rondeel staan kastanjes. Het gebied is toegankelijk als wandelgebied.

Naast het Rondeel liggen twee nieuwe landgoederen: Ankerwaerdt en de Geeren. In de directe omgeving van het Rondeel komen nog grote aantallen steenuilen voor. Dichtheden van 4 paren per km² zijn van landelijk topniveau.

[top](#) [kaart](#)

13. De Zump

Waterbeestjes vangen in de Zump

Foto: Kars Veling

Zompig terrein waar de gemeente Culemborg begin jaren '90 een parkje heeft aangelegd. In het park zijn diverse elementen van het Rivierengebied te zien, zoals weilanden, grienden, populierenbos, knotwilgen en essenhakhout. Ook is in het gebied een ijsbaantje aanwezig. Het gebied is vrij toegankelijk.

De sloten zijn aantrekkelijk voor amfibieën. Onder meer de poelkikker en de heikikker komen er voor.

Ook voor libellen zijn de sloten interessant. In de struwelen komen veel zangvogels tot broeden zoals zwartkop, grote bonte specht.

[top](#) [kaart](#)

14. Zandput Rietveldseweg

Voormalige zandput gelegen langs de Rietveldseweg in de gemeente Culemborg. De zandput bestaat uit een grote waterplas, omringd door populieren- en wilgenbos. Het terrein is toegankelijk vanaf de Rietveldseweg.

De zandput is o.a. van belang voor de plasrombout. Het oranjetipje is er verdwenen door de opgroeiende beplanting.

Door de ontoegankelijkheid van het terrein komen hier verschillende roofvogelsoorten jaarlijks succesvol tot broeden. Ook de wielewaal laat zich er jaarlijks horen.

[top](#) [kaart](#)

15. Beesdse Lage veld

Graslanden, bossen, grienden en een oude eendenkooi van Staatsbosbeheer, die in het midden van de jaren '90 zijn verkregen na een ruilverkaveling. In de grienden broeden vogels als sprinkhaanzanger en blauwborst. De in het open polderland gelegen terreinen zijn te overzien vanaf de Bustereg, de Oude Beesdseweg en de Lange Avontuurseweg. De Holderweg die door het gebied loopt is toegankelijk voor voetgangers.

[top](#) [kaart](#)

16. Voormalig OVB-proefbedrijf

OVB-terrein nog in gebruik

Foto Kars Veling

Voormalige visvijvers van de Organisatie voor de Verbetering van de Binnenvisserij, gelegen tussen de Busterweg en de Kooiweg Oost in de gemeente Geldermalsen. In en rond de visvijvers waren grote aantallen vogels aanwezig, waaronder de roerdomp. Inmiddels is het bedrijf opgeheven en is de grond verkocht aan de eigenaar van Landgoed Mariënwaard. Nog niet duidelijk is wat er met het terrein gaat gebeuren. De vijvers staan op het moment droog. Het gebied is niet toegankelijk.

[top](#) [kaart](#)

17. De Vretstrooi

Griendencomplex, gelegen langs de Zeedijk in de gemeente Culemborg. De afgelopen jaren is er in de Vretstrooi een anti-verdrogingsproject uitgevoerd door het Waterschap Rivierenland. In het gebied kan overtollig water opgeslagen worden, om bij een tekort minder snel gebiedsvreemd water te hoeven

inlaten. Bij de Vretstrooi is een informatiepaneel aangebracht. Er is een wandeling rond het gebied uitgezet. De wandeling sluit aan op het wandelpad over de Rommersteeg, tussen de Oude Beesdse Weg en de Lange Avontuurse Weg.

[top](#) [kaart](#)

18. De Regulieren

Regulieren

Poel in de Regulieren

Foto's: Kars Veling

Komgrondenreservaat van het Gelders Landschap gelegen tussen de Zeedijk, de Hennisdijk, de Zwarte Kade en de Bisschopsgraaf in de gemeente Geldermalsen. Het gebied is gevormd tussen 1974 en 1983 in het kader van een ruilverkaveling, temidden van intensief gebruikte landbouwgronden. Het bestaat voor tweederde uit bloemrijke hooi- en weilanden en voor het overige uit populierenbos, grienden en moeras. In het gebied liggen twee eendenkooien. Het gebied is een van de beste vlindergebieden in de omgeving, met in het voorjaar veel bruine zandoogjes. Ook zijn hier nog oranjetippen te vinden. Verder zijn er in het gebied goed reeën te zien. Wanneer het gebied in het voorjaar nog erg nat is, zijn er veel vogels te zien als grutto, zomertaling, watersnip en dergelijke. Het gebied is vrij toegankelijk over een aantal wandelpaden. Langs de Rijksweg is een kleine parkeerplaats met in informatiebord.

[top](#) [kaart](#)

19. De Molenkampen

Zandwinput langs de Beusichemse Broeksteeg in de gemeente Buren. In de put wordt nog steeds zand gewonnen. In de grote hopen zand die er liggen is 's zomers een grote kolonie oeverwaluwen aanwezig. Verder worden er in het gebied regelmatig waarnemingen gedaan van bijzondere vogels. Het gebied is niet toegankelijk.

[top](#) [kaart](#)

20. Landgoed Mariënwaard

Oude heerlijkheid tussen de Linge, de Oude Waag, de Zeedijk en de Bisschopsgraaf in de gemeente Geldermalsen. Het is een waardevol stuk oud rivierenlandschap met een fraaie afwisseling van akkers, weilanden, grienden, bossen en lanen. Het heeft een rijke plantengroei. Er zijn kenmerkende overgangen van de ietwat zandige stroomruggen bij de rivier naar de komgronden verder van het water af, waar de rivier fijn slib heeft afgezet. In het noorden van het goed is een eendenkooi aanwezig, met een kolonie blauwe reigers. Ook broedt hier havik. Door het gebied lopen diverse wandelpaden. Dichtbij het landhuis zijn een restaurant en een landgoedwinkel aanwezig.

[top](#) [kaart](#)

21. Tichelterrein Buren

Diverse percelen met graslanden, meidoornhagen en kleiputten, gelegen ten zuidoosten van Buren langs de Hennisdijk. De terreinen liggen op een oude rivieroeverwal, die gedeeltelijk is afgegraven ten behoeve van de baksteenindustrie. Het gebied is bekend om zijn bijzondere plantengroei, met onder andere grote keverorchis en moeraswespenorchis. Door het gebied lopen diverse wandelpaden. Een van de kleiputten wordt gebruikt als zwembijver.

[top](#) [kaart](#)